

RAAP-RAPPORT 4815

Kruising provinciale wegen N768/N315 tussen Haaksbergen en Eibergen

Gemeente Haaksbergen

Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend
veldonderzoek (verkennend booronderzoek)

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Kruising provinciale wegen N768/N315 tussen Haaksbergen en Eibergen, gemeente Haaksbergen; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (verkennd booronderzoek)

Versie: 10-11-2020

Auteur: J. Vosselman MA

Projectcode: HKEI2

Bestandsnaam: RAAPrap_4815_HKEI2_

Autorisatie: drs. H.B.G. Scholte Lubberink

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2020

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Er is geen verklaring ontvangen van het bevoegd gezag omtrent goed- of afkeuring van het rapport.

Samenvatting

In opdracht van Witteveen + Bos Raadgevende Ingenieurs heeft RAAP in november 2020 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek) uitgevoerd in het plangebied Kruising N768/N315 in de gemeente Haaksbergen.

Op basis van het bureauonderzoek was een hoge archeologische verwachting aan het onderzoeksgebied toegekend. Tijdens het booronderzoek is vastgesteld dat de natuurlijke ondergrond inderdaad uit dekzand bestaat. De natuurlijke bodem bleek echter in het overgrote deel van het gebied te zijn vergraven tot in de C-horizont, hetgeen vermoedelijk verband houdt met zandwinning in het verleden. Ook eventuele archeologische resten zullen hierbij grotendeels zijn verstoord. De verwachting voor het onderzoeksgebied wordt om die reden bijgesteld naar laag.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek blijkt dat in het plangebied waarschijnlijk geen archeologische resten bedreigd worden. Daarom wordt in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) noodzakelijk geacht.

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Haaksbergen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens	7
1.3 Doel- en vraagstelling	7
1.4 Archeologische verwachting	8
2 Veldonderzoek	9
2.1 Methode	9
2.2 Resultaten	9
2.3 Archeologische verwachting	10
3 Conclusies en advies	12
3.1 Conclusie	12
3.2 Advies	12
3.3 Tot slot	12
Literatuur	13
Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices	14

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van Witteveen + Bos Raadgevende Ingenieurs heeft RAAP in november 2020 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een inventariserend veldonderzoek (verkennd booronderzoek) uitgevoerd in het plangebied Kruising N768/N315 te Haaksbergen in de gemeente Haaksbergen (figuur 1).

Het onderzoek vond plaats in het kader van een nieuw bestemmingsplan.

Juridisch en beleidskader

Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

In april 2020 heeft voor het plangebied reeds een archeologisch bureauonderzoek plaatsgevonden. Op basis hiervan werd de archeologische verwachting voor het zuidoostelijke deel van het plangebied gehandhaafd. De gemeente heeft vervolgens voor dit deel een dubbelbestemming Waarde – Archeologie opgenomen. Het beleid schrijft hierbij voor dat er bij bodemingrepen groter dan respectievelijk 250m² en dieper dan 40 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd.

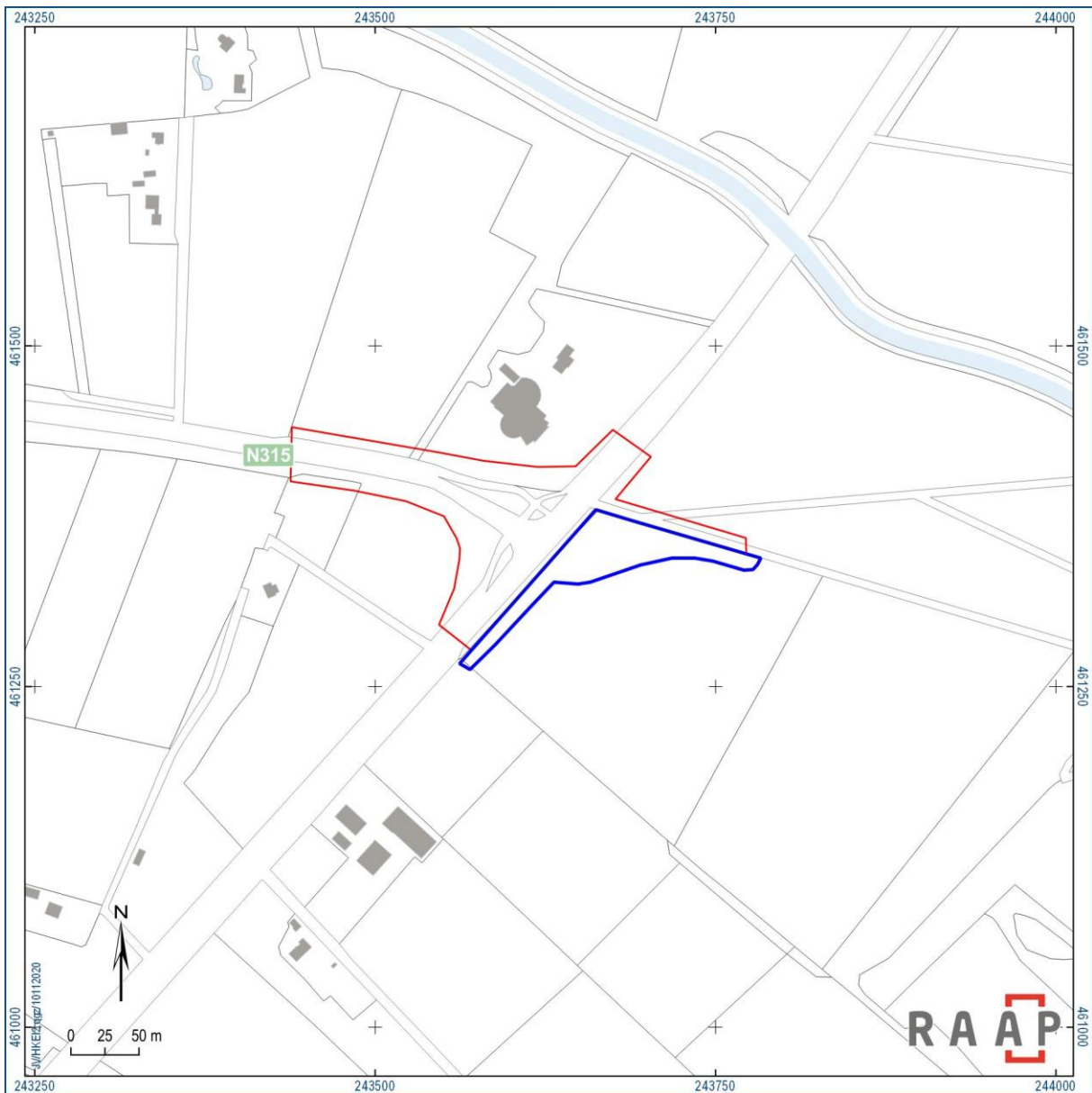
De omvang van de geplande bodemingrepen binnen het onderhavige onderzoeksgebied overschrijden de vrijstellingsgrenzen. Een nadere archeologische onderbouwing met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform het vigerend beleid.

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

Figuur 1. Aanduiding plangebied (rood omlijnd) en onderhavig onderzoekgebied (blauw omlijnd).

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)
Opdrachtgever	Witteveen + Bos Raadgevende Ingenieurs
Bevoegde overheid	Gemeente Haaksbergen
Plaats	Haaksbergen - Eibergen
Gemeente	Haaksbergen
Provincie	Overijssel
Centrumcoördinaten (X/Y)	243.665/461.350
Oppervlakte plangebied	2 ha
Oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. 5000 m ²
Afbakening plangebied	Zie figuur 1.
Onderzoekperiode	november 2020
Uitvoerder	RAAP Oost
Projectleider	J. Vosselman MA
RAAP-projectcode	HKEI2
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4915350100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio Oost te Zutphen en op termijn het provinciaal Depot, ARCHIS en E-Depot.

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

Het inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) heeft als doel de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in kaart te brengen, evenals eventuele bodemverstoringen. Het onderzoek heeft niet tot doel eventuele archeologische vindplaatsen in kaart te brengen. Dit neemt niet weg dat er archeologische resten kunnen worden aangetroffen tijdens het veldwerk. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Komt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het plangebied overeen met hetgeen op basis van de gespecificeerde archeologische verwachting verwacht werd?
- Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?
- Waar en op welke diepte bevinden zich de archeologisch interessante lagen?
- Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig (intact) dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?
- Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?
- Kan het archeologisch relevante niveau gewaardeerd worden? Zo ja, wat is de waardering en zo nee, welke informatie is nodig om tot een waardering te komen?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?
- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen verwachte resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Veldonderzoek

2.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een verkennend booronderzoek en had tot doel het verkrijgen van inzicht in de bodemgesteldheid, de mate van bodemverstoring en de diepteligging van het verwachte archeologische niveau in het plangebied. Daarmee wordt de gespecificeerde archeologische verwachting getoetst en waar nodig aangepast en kunnen uitspraken worden gedaan over de gaafheid van archeologisch relevante niveaus.

In het plangebied zijn tien boringen verricht (figuur 4). Gezien de geringe omvang van het plangebied zijn de boringen zo gelijkmatig mogelijk over het onderzoeksgebied verdeeld. Om het grillige verloop van het reliëf binnen het onderzoeksgebied te kunnen verklaren, zijn daarbij op enkele locaties waar het hoogteverschil opvallend groot was boringen geplaatst (één op een hoogte en één in de nabijgelegen laagte; respectievelijk boringen 1-2; 3-4; 6-7).

Er is geboord tot maximaal 120 cm -mv met een Edelmanboor (10 cm). De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvingssysteem van RAAP (Deborah3) en met behulp van GPS ingemeten.

2.2 Resultaten

2.2.1 Veldwaarnemingen

Hoewel het maaiveld geheel was overgroeid, waren binnen het onderzoeksgebied duidelijk grote kuilen te herkennen. Direct nabijgelegen hoogtes (bulten) tonen bovendien dat hier grond is gedeponeerd (figuur 3).

Figuur 3. Het plangebied ten tijde van het veldonderzoek.

2.2.2 Geologie en bodem

Conform de verwachting bestond de natuurlijke ondergrond uit lichtgeelgrijs matig fijn zand, dat wordt geïnterpreteerd als dekzand. In de meeste gevallen bestond de bodem uit een zeer dunne bouwvoor of geroerde laag die op circa 20 cm -mv direct was gelegen op de C-horizont van het dekzand.

Op twee hoger gelegen locaties is een bruine B-horizont aangetroffen in de top van het dekzand (boringen 3 en 6). De hier vervolgens geplaatste controleboringen 4 en 7 tonen echter een afgetopte of recent geroerde bodem. Ook boring 10 is binnen een hoger gelegen zone geplaatst. Hier bleek de bodem echter te bestaan uit een tot 60 cm -mv opgehoogd pakket.

Binnen het plangebied heeft waarschijnlijk zandwinning plaatsgevonden. Hierbij zal de top van de bodem (strooisellaag en bouwvoor) zijn verwijderd en naast de zandwinningskuil gedeponeerd. Daarna werd het gele zand gewonnen. Op deze wijze is het sterk grillige reliëf binnen het onderzoeksgebied ontstaan.

boring	eerst waargenomen bodemhorizont	diepte (cm -mv)
1	C	20
2	C	30
3	B	50
4	C	55
5	C	20
6	B	50
7	C	20
8	C	20
9	C	20
10	C	60

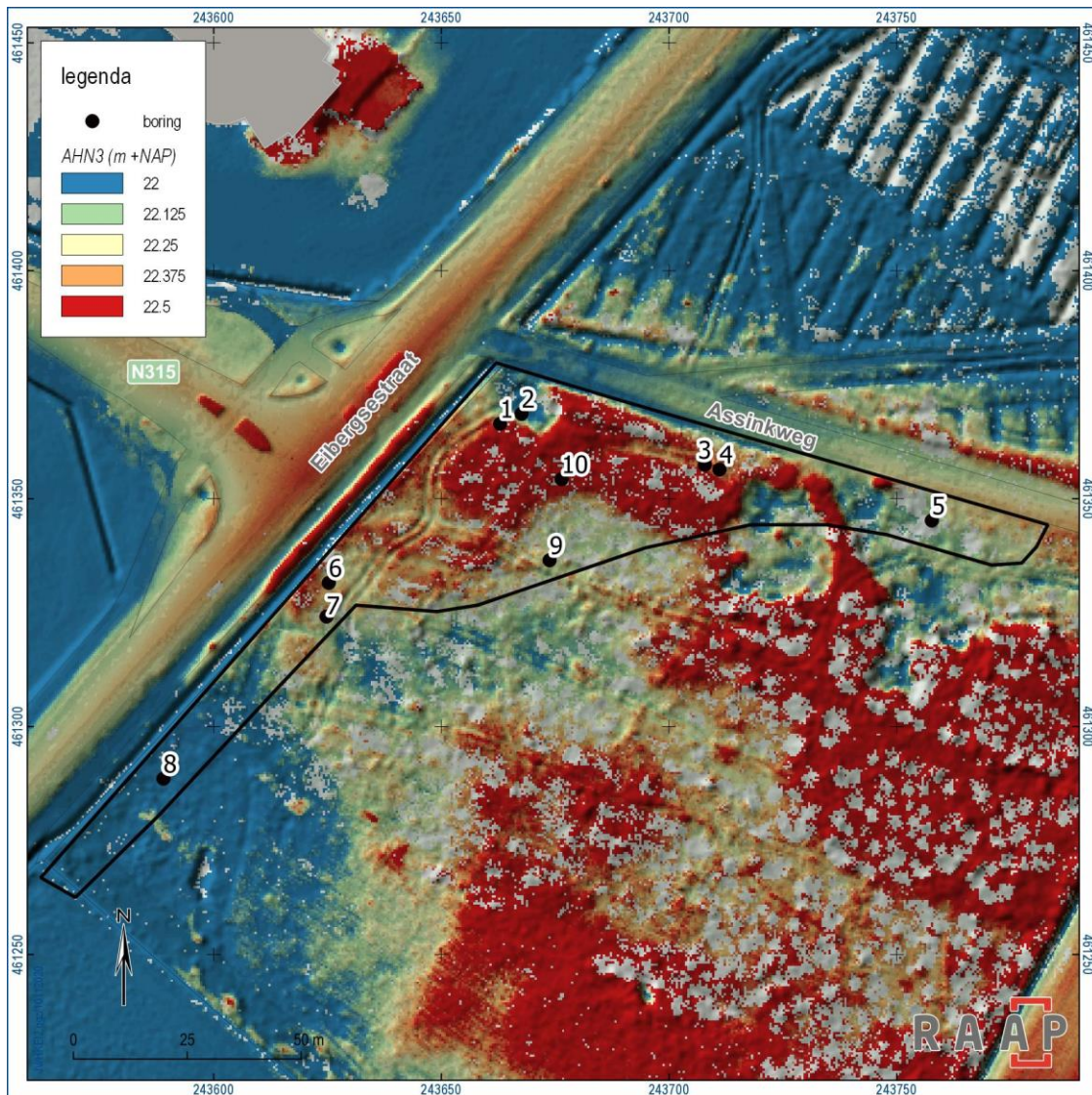
Tabel 2. Bodemhorizonten en diepte van de natuurlijk ondergrond.

2.3 Archeologische verwachting

Zowel op basis van de detailuitsnede van het AHN als op grond van de eerste indruk van het onderzoeksgebied in het veld leek de bodem in recente tijden te zijn vergraven. De boringen binnen het plangebied hebben dit bevestigd: in de meeste gevallen was de bodem tot in de C-horizont afgetopt.

Binnen het plangebied heeft waarschijnlijk zandwinning plaatsgevonden. Enkele zones zijn hierbij ontzien: op enkele hoger gelegen locaties is nog een deels intacte podzol waargenomen in de vorm van een B-horizont. De nabij geplaatste controleboringen tonen echter dat de omvang van de intacte zones hoogstwaarschijnlijk beperkt is. Bovendien tonen de boringen 1 en 10 dat lang niet alle hogere delen nog intact zijn en deels zullen bestaan uit gedeponeerd (opgebracht) materiaal.

Doordat in ieder geval het grootste deel van het onderzoeksgebied zal zijn verstoord tot onder het archeologisch relevante niveau, worden geen intacte archeologische resten meer verwacht. De archeologische verwachting kan derhalve worden bijgesteld naar laag.

Figuur 4. Boorpuntenkaart geprojecteerd op het AHN.

3 Conclusies en advies

3.1 Conclusie

Op basis van het bureauonderzoek was een hoge archeologische verwachting aan het onderzoeksgebied toegekend. Tijdens het booronderzoek is vastgesteld dat de natuurlijke ondergrond inderdaad uit dekzand bestaat. De natuurlijke bodem bleek echter in het overgrote deel van het gebied te zijn vergraven tot in de C-horizont, hetgeen vermoedelijk verband houdt met zandwinning in het verleden. Ook eventuele archeologische resten zullen hierbij grotendeels zijn verstoord. De verwachting voor het onderzoeksgebied wordt om die reden bijgesteld naar laag.

3.2 Advies

Op basis van de resultaten van dit onderzoek blijkt dat in het plangebied waarschijnlijk geen archeologische resten bedreigd worden. Daarom wordt in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) noodzakelijk geacht.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

3.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Haaksbergen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.

Vosselman, J., 2020. Kruising provinciale wegen N768/N315 tussen Haaksbergen en Eibergen, gemeente Haaksbergen; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek, Weesp. (RAAP rapport 4481).

Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied (rood omlijnd) en onderhavig onderzoeksgebied (blauw).	6
Figuur 2. Detailuitsnede van het Actueel Hoogtebestand Nederland.	8
Figuur 3. Het plangebied ten tijde van het veldonderzoek.	9
Figuur 4. Boorpuntenkaart geprojecteerd op het AHN.	11

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	7
Tabel 2. Bodemhorizonten en diepte van de natuurlijk ondergrond.	10

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal	
Bijlage 2. Boorbeschrijvingen.	

Bijlage 1. Tijdschaal

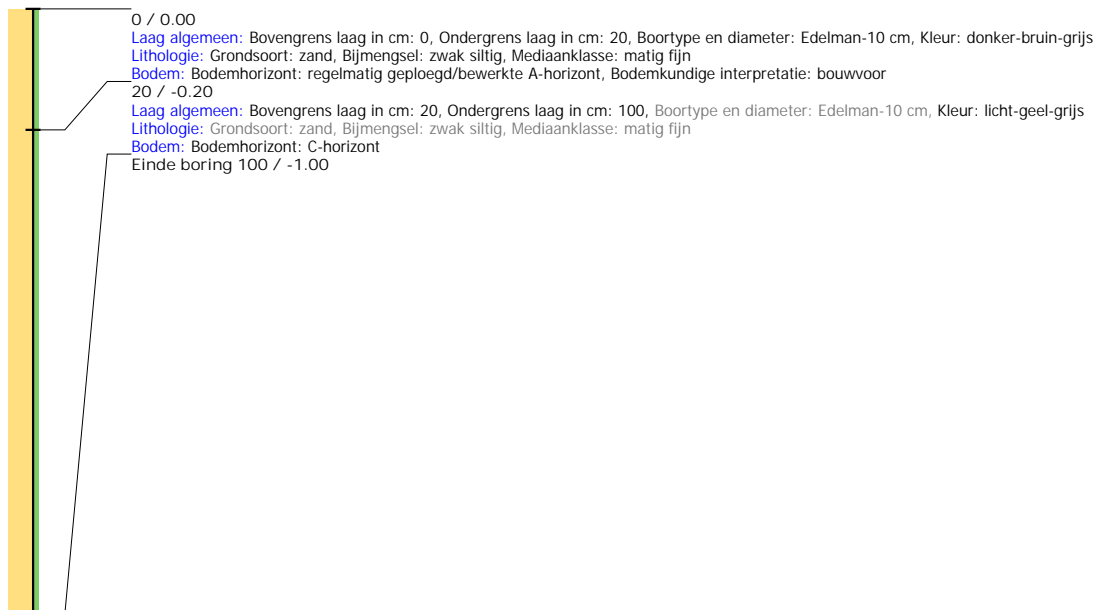
Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Recente tijd			
Nieuwe tijd	C	1945	
	B	1850	
	A	1650	
Middeleeuwen	Laat B	1500	
	Laat A	1250	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050
		C: Karolingische tijd	900
		B: Merovingische tijd	725
		A: Volksverhuizingstijd	525
			450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
		Midden	250.000
		Oud	

label1_standaard_Archeologisch_RAAP_2014

Bijlage 2. Boorbeschrijvingen.

Boring: HKEI2_1

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 1, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

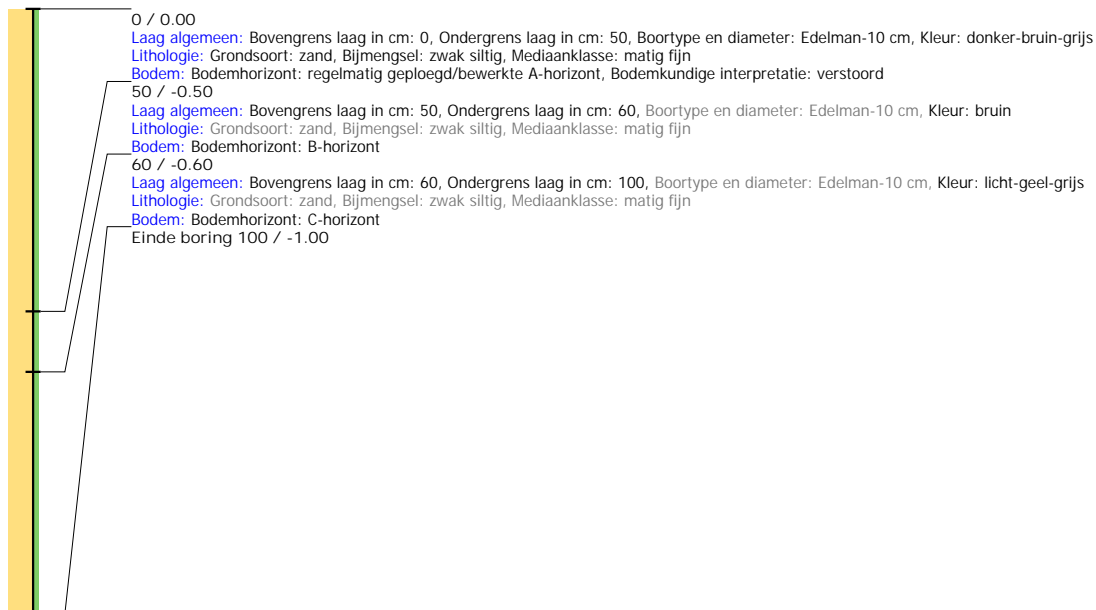
Boring: HKEI2_2

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 2, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

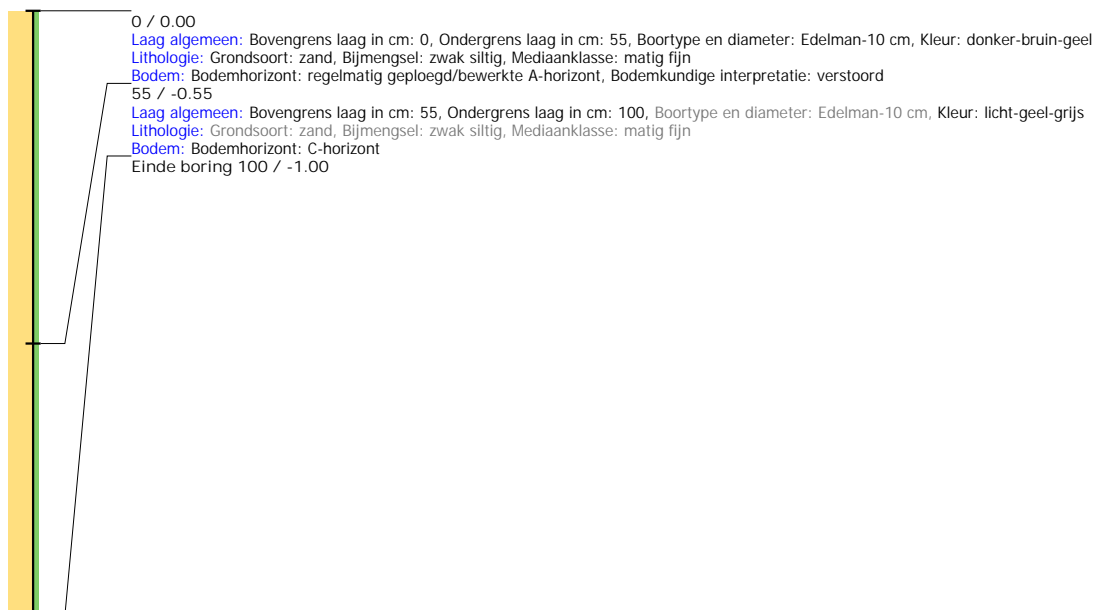
Boring: HKEI2_3

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 3, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

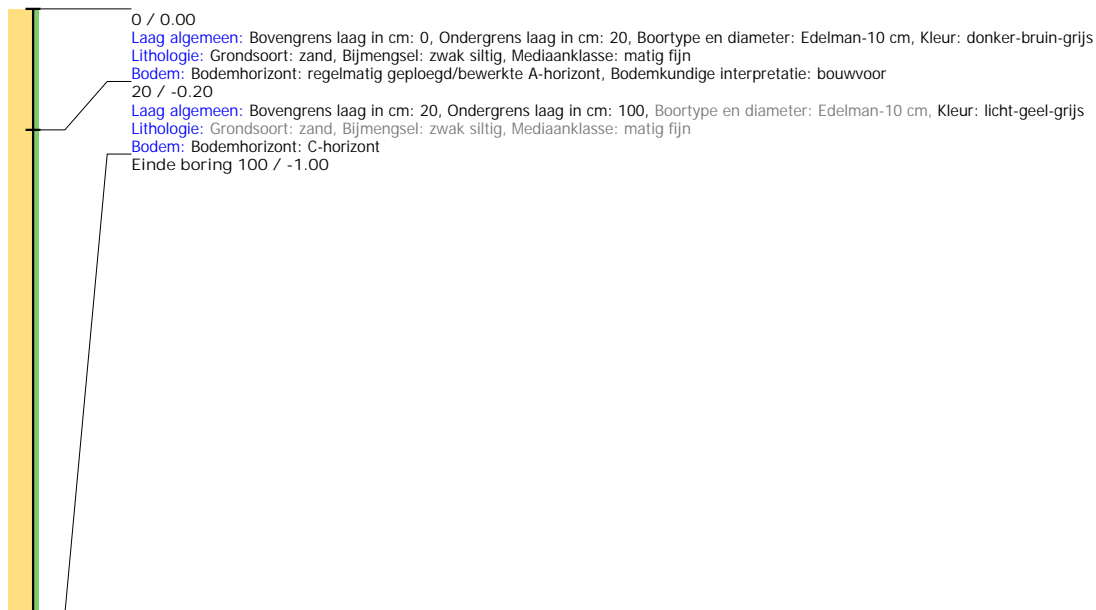
Boring: HKEI2_4

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 4, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

Boring: HKEI2_5

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 5, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

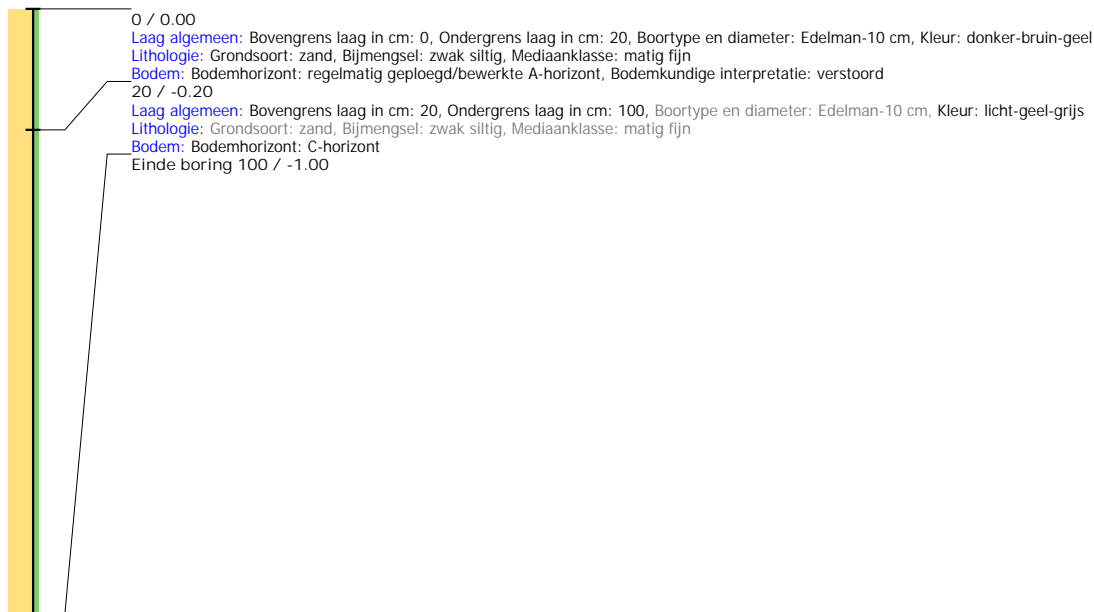
Boring: HKEI2_6

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 6, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 120
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

Boring: HKEI2_7

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 7, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

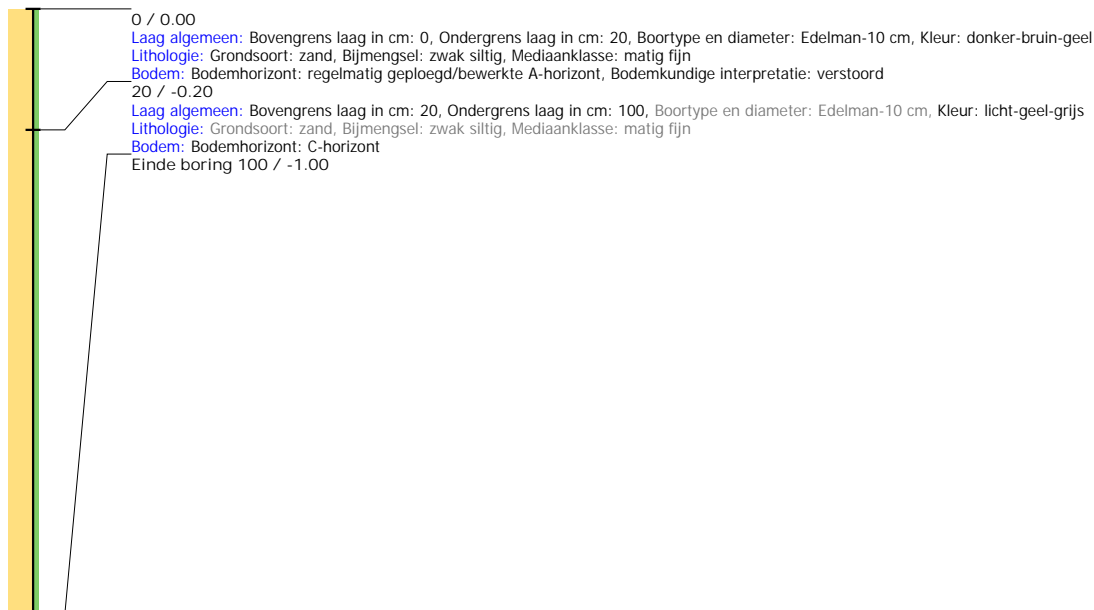
Boring: HKEI2_8

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 8, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

Boring: HKEI2_9

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 9, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

Boring: HKEI2_10

Kop algemeen: Projectcode: HKEI2, Boornummer: 10, Beschrijver(s): JV, Datum: 10-11-2020, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: Precisie coördinaat: 1 cm, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0, Precisie hoogte: 1 cm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Overijssel, Gemeente: Haaksbergen, Opdrachtgever: Witteveen+Bos, Uitvoerder: RAAP Oost

